

İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkında kanun tasarısı ve İşçileri, Adalet ve Çalışma Komisyonları raporları (1/125)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 740, 6/153

22 . I . 1947

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkında Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarisinin gerekçesiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan
R. Peker

Gerekçe

Yeni Dernekler Kanununa göre sınıf esaslı üzerine Dernekler kurulmasına izin verilmesinden sonra mütaaddit büyük şehirlerimizde meydana gelen işçi teşekküllerinin çalışmaları, hemen hermemlekette olduğu gibi bizde de özel bir kanuna ihtiyaç hissettirmiştir.

Bu kanun tasarısı, hürriyetçi, milliyetçi ve devletçi olan rejimimizin çalışma hayatında işçi ve işveren sıfatıyla faal olmaların meydana getirecekleri teşekküllere hür bir gelişme imkânını sağlamak fikrinden mühlhem olmuştur.

Bu maksatla gerek işçi ve gerekse işveren sendikalarına Devletçe eşit bir muamele derpiş edilmiş ve bu sendikaların ihtiyari teşekküller oldukları tesbit edilmiştir. Türkiye'de Sendikalar tamamen ilgililerin arzu ve teşebbüslerinden doğacak meslek teşekkülleri olacaklardır.

Sendikaların hür bir gelişmeye kavuşabilmeleri ve memlekette kendilerinden beklenen hizmetleri hakkiyle görebilmeleri için her türlü siyasi cereyan ve tesirlerin dışında kalmaları zaruri görülmüştür. Muhtelif ecnebi mevzuatta görülen bu kayıt, hürriyeti kayıtlıdır bir unsur değil, bilâkis çalışma ve teşebbüs hürriyetini masun tutan bir faktördür. Kaldı ki, sendikaların siyasi faaliyetlerine müsaade olunan memleketlerde de bu cihetin esaslı sosyal sıkıntılar doğurduğu ve meslek menfaatlarını ihlâl eylediği sabit olmakla önleyici çarelere başvurulmaktadır. Şunu ilâve etmeliyiz ki, sendikaların sendika olarak siyasetle iştiğal edememeleri, sendika mensuplarının fert ve vatandaş olarak asla bir mâni teşkil etmi yecektir. Rejimimizin milliyetçi karakterine uygun olarak sendikaların da milli teşekküller oldukları ve milliyetçi bir zihniyetle çalışacakları ve beynelmilel mahiyet alamıyacıkları tasarıda tesbit edilmiştir.

Tasarının getirdiği bir diğer yenilik te bilfiil işçi olmyanların işçi sendikalarına, işveren sıfatında olmyanların da işveren sendikalarına girememeleridir. Bundaki lüzum ve fayda aşikârdır. Meslek teşekkülleri herşeyden evvel o mesleke mensup vatandaşların müşterek menfaatlerini temsil eden derneklerdir. Bu gibi teşekküllerin meslek dışında kalan insanlar eline geçmesi sendikayı asıl maksadından gayri istikamete sürükliye bilir. Halbuki bu sendikaların hür bir gelişme kavuşmaları ve mesleklerini hakkiyle temsil etmeleri lâzımdır.

Esnafın ve esnaf yanında çalışanların özel bir rejime tâbi olmaları zaruri görülerek, bunlar kanunun şümulü dışında bırakılmışlardır. Filhakika esnaf ve esnaf yanında çalışanların durumu bilhassa memleketimizde patron - işçi münasebetlerinden tamamen ayrı bir mahiyet arzeder. Tasarıda, sendikaların tüzelkişi olarak haiz oldukları yetkilerden gayri girişebilecekleri teşebbüsler yeralmıştır. Bu görevler, sendikaların ekonomik, sosyal ve hukuki teşekküller olarak ne kadar geniş ve faydalı faaliyet sahasına sahip olduklarını gösterir.

Tasarıda bazı yasaklar konmakta, bu yasaklarla ve grev ve lokavt yasağına riayetsizlik halinde sendikaların mahkeme kararıyla kapatılabileceği tasrih edilmektedir. Bu suretle kapama kararı idari mercilere değil, kaza mercilerine verilmiştir ki, Dernekler Kanunumuza hâkim olan zihniyet de budur.

Tasarıda sendika birliklerinin, birliğe katılmak isteyen sendikaların kararıyla kurulabileceği tasrih edilmiştir. Halen mevcut işçi ve işveren derneklerinin bu kanundaki hükümlere intibak edebilmeleri için 3 aylık bir mühlet verilmiştir. Böylece işçi ve işveren teşekküllerinin mesleklerine ve memlekete faydalı hizmetler görebilmeleri sağlanmıştır.

İşçileri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
İşçileri Komisyonu
Esas No. 1/125
Karar No. 16

10 . II . 1947

Yüksek Başkanlığa

İşçi ve işveren sendikaları ve sendika birlikleri hakkında Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısı Komisyonumuza havale olunmakla Çalışma Bakanı huzuruyla incelendi.

Tasarının tümü üzerinde açılan müzakerede Cemiyetler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 4919 sayılı Kanun ile sınıf ve meslek esası üzerine dernekler ve teşekküller kurulması esası mevzuatımıza girdiğindenberi yurdumuzun muhtelif yerlerinde ve hususiyile İstanbul, İzmir, Eskişehir gibi nüfusu mütekâsif olan şehir ve kasabalarımızda sendika mahiyetinde işçi topluluklarının vücuda geldiği görülmekte olup ancak iş ve meslek hayatının özelliklerini tamamiyle kavramaya elverişli olmıyan Cemiyetler Kanununun genel hükümlerine dayanarak bu gibi teşekküllere hususi hayatı, mazisi ve meslekî durumu bakımından iş ve işçilik hayatını yabancı kimselerin teşebbüsleriyle de bu gibi teşekküllere vücut verildiği veya vücuda gelmiş bu kabil teşekküllerin başına iş ve meslek hayatından yetişmemiş olanların da getirilebildiği binnetice işçi kütlelerinin hayatı ve mes-

lekî ihtiyaç, menfaat, alâka ve mukadderlerinin iş hayatının özellikleriyle ilgili olmıyan ancak işçi kütlelerini hususi maksatlarına ve menfaatlerine alet etmek isteyenlerin ellerine bırakılması gibi mahzurların meydana gelmesi melhuz bulunduğu anlaşılmasına binaen Hükümet gerekçesinde gösterilen sebeplere dayanarak iş hayatının özelliklerini kavrayıcı hükümleri ihtiva eden ve çalışma hayatına yabancı olan elemanları işçi ve işveren teşekküllerinden uzak tutarak bu kabil sınıf ve meslek topluluklarının ortak ihtiyaç ve mukadderlerini tamamiyle ilgililerin kendi eliyle serbestçe idare edebilmelerini mümkün kılacak yeni bir sendikalar kanununa lüzum ve ihtiyaç vârit görülmekte ittifak edilmiştir.

Bu arada aynı tasarıda yeralan işçi sendikalarının yanında bir de işverenlerin kuracakları sendikalara ait hükümlere de bu tasarıda da yer verilmesi muvafık olup olamıyacağı etrafında ileri sürülen düşüncelere karşı Devletin durumu işveren ile işçiyi eşit tutmak ve her iki sınıfın ihtiyaç, alâka ve menfaatleri önünde âdil ve tarafsız yurdun içtimai nizamında hâl ve âtinin gerektirdiği ve sınıai inkişafımızın istikbali

için icabettirdiği şartları koruyup gözetmek olduğunu nazara alarak iş hayatının işçi bakımından derpiş edilen hususiyetleri üzerine vücut bulacak teşekküllerin tensiki suretleri kanuni hükümlere bağlanırken keyfiyetin iş verenler cephesinden de eşit hükümlerle yine ilgili müteşebbislerin bu gibi teşekkülleri kurmak yahut kurmamak veyahut kurulmuş olanlara girmek ve girmemekte tamamen serbest olmaları kaydıyla tasarının mütenezir hükümleri kapsamı faydalı olacağı kanaatine çoğunlukla varılmış ve maddelere geçilmiştir.

Birinci maddede sendikaların amacını belirten hükme işçi ve iş verenlerin yardımlaşmak ve ortak menfaatlerini temsil etmek keyfiyetlerine «Ortak menfaatleri korumak» kaziyesinin ilâvesi oy birliğiyle muvafık görülmüştür. İşbu birinci madde aynı zamanda sendikanın Anayasa'ya, Cemiyetler Kanununa ve kanunu medenimize göre maksadıyla birlikte hüviyetini de belirten ve hükmi şahsiyeti haiz olduğunu mezkûr kanunlara atfile tazammun eden ve dolayısıyla hukukî ehliyetini de gösteren hükümlerini de kapsamı iktiza eden bir madde olması itibariyle Hükümet tasarısının üçüncü maddesinin «H» fıkrası olarak kaydedilmiş olan gayrimenkulleri iktisap ve tasarrufa ait hükmün birinci maddeye son fıkra olarak geçirilmesi uygun görülmüştür.

Tasarının ikinci maddesi sendikanın Türkiyemizin iş hayatına ve sınaî inkişaf şartlarına göre edinmesi matlup olan asıl hüviyetini bu topluluğu terkip etmesi gerekenlerin meslekî hüviyetlerine bağlamayı istihdaf etmektedir. Bu bakımdan sendika teşekküllerine ve meslekî hayatı itibariyle işçi sıfatını haiz olmayanlar kezalik işveren sendikalarına İş Kanununun tarif ettiği işveren durumunda bulunmayanlar giremezler. Ancak Hükümet tasarısındaki fiilen çalışmayan kaydı memleketimizin çalışma şartları itibariyle mübhem görülmüştür. Filhakika yurdumuzda senenin mevsimlerine ve iş devrelerine göre bazen işçi bazen çiftçi durumunda geçinen fakat bütün hayatınca başkasının işinde çalışmakla taayyüş eden yurttaşlarımız mevcuttur. Bu bakımdan tasarının metnine vuzuh vermek maksadıyla İş Kanununun birinci maddesine atfile işveren ve işçiyi tarif eden ilk fıkraya kara, deniz, hava nakliye ~~hükümleri~~ dâhil ibaresi eklenmiş ikinci fik-

rasi da işçilik ve işverenlik sıfatı tamamen zail olanların sendika üyeliğinden çıkarılacağı yolunda kaleme alınmak suretiyle işçi ve iş veren sıfatında olmayanların bu kabil sendikalara giremeyecekleri ve ilgilenemeyecekleri belirtilmiştir.

Üçüncü maddede sendikaların teşebbüs ve faaliyet alanlarını gösteren fıkraların sıralanmasında sendikanın özel mahiyeti ile doğrudan doğruya ilgili olan hususların tertip itibariyle öne alınması ve sendikanın sureti umumiyede bir dernek hüviyetini de haiz olmasından ileri gelen teşebbüs ve faaliyet nevelerinin ikinci tertibe konması daha uygun görülmüş ve fıkralar bu düşünce ile yeniden sıralanmıştır. Hükümet tasarısının «A» fıkrasında genel sözleşmeler aktetmek keyfiyeti sendikaya giren işçiler için nafi şartları ihtiva edecek ve işveren ile aralarındaki anlaşma ve sözleşmelerde işçinin hakkını ilk başta korumayı tazammun edecek tip sözleşmeler tanzimiyle aktini ve üyelerini bu tip sözleşmelerle patrona karşı işe bağlamayı istihdaf eden bu faaliyet sahasında sendikanın esas maksadını teşkil eden ve birinci maddede yer alan ortak menfaatleri koruma hedefi bu fıkrada beliren faaliyet şekliyle gerçekleşmiş olacağından Hükümet tasarısında genel sözleşmeler kaydıyla maksut olan tip mukavelenin kollektif sözleşmeler olabileceği ve bu fıkrada yer alan kollektif sözleşmeler akdi işinin işveren sendikaları ile bir güne ilgisi olmayıp ancak işçi sendikalarının özelliğinin teşkil edeceği düşünülerek fıkra ona göre kayıtlandırılmıştır.

(B) fıkrasında iş ihtilâflarının hal şekli hakkında yalnız mütalâa bildirmek kâfi görülmüştür. Hükümet tasarısının (D) fıkrası komisyonumuzun tasarısında (C) yerine alınmıştır. Memleketimizde iş hayatının mâruz bulunduğu belli başlı risklerden iş kazaları, meslek hastalıkları, analık sigortaları hususi kanunlarla Devletçe kurulu teşekküllerin teminatına bağlanmış ve ihtiyarlık, sakatlık ve benzeri ihtimallerin de yeni kanunlarla aynı şekilde Devlet teminatına bağlanması melhuz bulunmuş olduğunu nazara alan komisyonumuz maddenin tahdidinden ziyade tevsiini işçinin

menfaatine daha elverişli görerek Devlet teminatına bağlanan hususlar haricindeki hastalık, işsizlik, sakatlık, ölüm, işçiye aile ve çocuklarının tahsili ve cihazları gibi ihtimaller için yardımlaşma sandıkları ve sosyal işçi sigortaları kurmak yetkisini de bu sendikalara tanımağı muvafık görmüştür. Ancak Hükümet tasarısında üyeleri menfaatine sigorta sözleşmeleri akdetmek şıkkı işçinin kendi mukadderine ve kendi hayat şartlarının gerektirdiği tekevvün ruhuna uygun olarak kurulmuş teşekküller ve Devlet teminatı haricinde başka kapılara sigorta yoluyla bağlanmasının işçiyi istismara yol açmak gibi mahzurlar doğuracağı düşünülerek komisyonumuz bu fıkradan son ibareyi tayyetmiştir.

Hükümet tasarısının (G) fıkrası komisyonumuz tasarısında (D) fıkrası olarak yer almıştır. Hizmet akdini ilgilendiren hususlarda hakkını arıyan üyelere Hükümet tasarısında sendikanın hukuki yardımda bulunması kaydı mevcuttur. Halen yürürlükte olan Ereğli Havzai Fahmiye Amele Birliği Kanununa göre bu hukuki yardım Devlet teşkilâtına bağlı bir avukat marifetiyle yapılmakta ve iş kazaları tazminatı ve hizmetten mütevellit alacaklar da ilgililerin hususi vekâletnamesini haiz olmadan bu avukat mahkemeler huzurunda hak sahiplerini ve ardalarını temsil etmekte olduklarından tasarının geçici maddesi hükmüne göre mezkûr Amele Birliği dahi bu tasarının yürürlüğe girmesiyle sendika teşekküllerine intibak edeceğinden kömür Havzasındaki işçimizin bugünkü faydalanmakta olduğu hukuki yardım sahasından sendikalara girecek bütün Türkiye işçilerinin ve bunların ardalarının aynı genişlikte faydalanmaları iş hayatını korumak ve geliştirmek bakımından müreccah görülerek sendikaları üyelerini ve ardalarını temsilen dâva açmağa ve husumete ehil olmağa yetkili kılan kayıtlar fıkraya dercedilmiştir.

(E) fıkrasında istihsal, istihlâk ve kredi kooperatifleri kurmağa yardım keyfiyeti maksada yetmediğinden sendikanın bu işe önayak olmasını sağlayacak teşebbüs yetkisinin de tanınması uygun görülmüştür.

Dördüncü maddenin birinci fıkrasına vuzuh vermek üzere sendikaları herhangi bir siyasi teşekkülün maksat ve menfaatlerine alet olmaktan tamamiyle uzak tutan kayıtlar eklendiği gibi ikinci fıkrada milliyetçilik prensibine ve millî

menfaatler yerine Dernekler Kanununda da terim kuvvetini haiz olduğu üzere millî birliğe aykırı hareketi meneden kayıtlar tashih ve ikame edilmiştir.

Beşinci madde aynen kabul edilmiş ve altıncı maddede sendikaların teşekkülündeki hedef ve maksada aykırı ve hususiyle işçi kitlelerini sendika teşekkülü altında onların hakiki, samimî ve masum iş menfaatleri hilâfına hususi, siyasi, muğlak ve müşevveş maksatlara alet olması yolunda sevkedilmeleri halinde alınacak tedbirleri ihtiva eden hükümler kayıtlanırken mahkemeye sendikaları geçici veya devamlı olarak kapatmak yetkisinin tamamen adlî takdire bağlı olarak tanınması ve sayılan mahzurları davet edecek şekilde hareket yalnız sendikanın idare kurulundan sâdir oldu ise geçici kapatma kararıyla belirli süre için sendikayı faaliyetten menederek bu süre içinde idare kurulunun muhataralı karar ve hareketleriyle hiç ilgisi olmayan işçi üyeleri sendika teşekkülünden bekledikleri kanuni ihtiyaç ve menfaatlerini korumak ve sendikanın menkul ve gayrimenkul mallarını idare etmek üzere Medeni Kanununun 377 nci maddesinde gösterilen şekilde bir kayyum heyeti nasbedebilmeyi de görevli mahkemenin yetkileri çerçevesi içine almağı ve belirli sürenin sonunda faaliyete geçecek olan sendikanın yeniden seçeceği idare kurulunca kayyum heyetinden görevlerini ve sendika mevcudunu devir almaları Anayasaya göre derneklerin ve hazırlanan tasarının ruhuna göre sendikaların kuruluş ve işleyişlerinde matlup olan serbesti esasına da muvafık düşeceği mütalâa edilerek gereken kayıtlar bu maddeye son fıkra olarak eklenmiştir.

7 ve 8 nci maddeler aynen kabul edilmiş ve 9 neu maddede formaliteye ait ve İller İdaresi Kanununun ruhu ile mütenazır bazı değişiklikler yapılmış ve son fıkranın sendikaları özel ve genel faaliyetleri bakımından denetliyecek merciler olan İçişleri ve Çalışma Bakanlıklarının görevleri ve alâkaları ile mütenasip insicamlı bir şekle koymak üzere fıkra yeniden yazılmıştır.

10 neu maddede Hükümet tasarısında gösterilen yaş kaydı kaldırılarak 18 yaşından küçük bütün işçilerin veli veya vasileri rızasıyla sendikalarının yardımlaşma tesislerine girerek faydalanacakları kaydedilmiştir.

Geçici madde metninde yine İller İdaresi Kanununun mülkiye idare âmirlerinin yetkileriyle mütenazır kayıt değişiklikleri yapılmıştır.

11 ve 12 nci maddeler aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Adalet Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İşçileri Komisyo-

yonu Başkanı

Başkanvekili

Sözcü

Tekirdağ

Çoruh

Kars

C. Uyardın

A. Tüzün

A. Eyidoğan

Kâtip

İsparta

S. Köksal

Çanakkale

Dr. N. Çıtakoğlu

Konya

Ş. Ergun

Tokad

A. G. Pekel

Bolu

H. Ş. Adal

Çorum

S. Karafakıoğlu

Sivas

M. Ş. Bleda

Trabzon

H. Orhon

Bolu

İ. Yalçın

Kayseri

F. Apaydın

Tokad

R. Güreli

Yozgad

İ. Olgun

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 1/125

Karar No. 17

14 . II . 1947

Yüksek Başkanlığa

İşçi ve işveren sendikaları ve sendika birlikleri hakkında Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Yüksek Kamutaya arzı kararlaştırılan kanun tasarısı ve İşçileri Komisyonunun tadilleri Komisyonumuza havale olunmakla Çalışma Bakanı huzuriyle incelendi.

Ekonomi Devlet ve fert teşekkül ve müesseselerinin inkişafına müvazi olarak işçi ve işverenlerin gündend güne artmakta bulunması aralarında yardımlaşma ve müşterek menfaatlerini koruma ve işçiyi ve işvereni idarî ve adlî makamlarda temsil etme hususlarında teşkilâtlanmalarını zaruri kılmıştır. Cemiyetler Kanununun bazı maddelerini değiştiren 4919 sayılı Kanun sınıf ve meslek esası üzerine cemiyetler kurulmasını kabul etmesinden sonra işçiler tarafından türlü adlarla çeşitli dernekler kurulmuş ve meslekî yardımlaşma ve ortak menfaatleri koruma amacını gütmeye lâzım gelen bu derneklere işçi ve işverenlerden olmadıkları halde öncülük edenler ve girenler bu dernekleri gayeleri haricinde siyasi maksatlara alet etmeye gayret edecekleri vârit görülmüştür.

İşçi ve işverenlerin fert olarak siyasi cemiyetlere intisapları bir haktır. Ancak sendika ve birliklerin tüzelkişi olarak siyasetle iştigalleri siyasi faaliyette bulunmaları, çalışma ve teşebbüs hürriyetini takyit edecekleri ve Cemiyetler

Kanunu hükümleri hilâfına türlü maksatlar gütmek gibi kanunsuzluğa yol açacağı için sendika ve birliklerin faaliyetini esaslı bir nizama bağlamak zaruri görülmüştür.

İşçi ve işveren sendikaları tüzelkişiliklerini muhafaza ettikleri halde birleşerek sendika birlikleri de vücuda getirebileceklerine göre de özel bir kanuna ihtiyaç olduğunu Komisyonumuz oybirliğiyle kabul etmiştir.

Maddelere geçen Komisyonumuz;

Birinci maddenin 1 nci ve 2 nci fıkralarını aynen kabul etmiş. Yalnız bu Kanunda sarahat olmayan hallerde önce Cemiyetler Kanununun ve bunda da sarahat olmazsa Medenî Kanunun tatbiki lâzımgelseceği için ibarede takdim ve tehir yapmıştır.

Her cemiyet, gerek ikametgâhı gerek gayesi için zaruri olan gayrimenkulleri umumi hükümler dairesinde iktisabetmek hakkını haiz olduğundan bu hakkı tekrar etmenin tanknin teknikine uymaması ve her hususi kanunda tekrara yol açacağı ve tekrar edilmeyen hallerde tereddüt doğurabileceği mülâhazasıyla İşçileri Komisyonunun 3 ncü maddenin H bendinden kaldırıp 1 nci maddesine ilâve ettiği son fıkra tasarıdan çıkarılmıştır.

Anayasanın kabul ettiği cemiyet kurma hakkı bütün vatandaşlar gibi her ne ile iştigal eder-

lerse etsinler her işçi ve işveren için de tanınmıştır. Kara, deniz ve hava nakliye işçileri ile ziraat işçilerinin de sendika kurabilme hakları kaabili münakaşa değildir. İş Kanununun kara, deniz ve hava nakliye işçileri hakkında ayrı bir kanun vazedileceğine dair hükmünün uyandırdığı tereddüde binaen İşçileri Komisyonunun 2 nei maddenin 1 nei fıkrasına ilâve ettiği (kara, deniz, hava nakliye işçileri dâhil) cümlesiyle istihlal etmek istenilen maksat ile ziraat işçilerini Türklerin ana haklarından birinden mahrum etmemek ve bu Kanun hükmüne tâbi olamayacak dernekler kurmalarına ve bunun mahzurlarına mâni olmak için 2 nei maddenin başına (iştigal neveleri ne olursa olsun) cümlesi ilâve edilmiş ve 1 nei fıkra ona göre kaleme alınmış ve İşçileri Komisyonunun parantez içindeki cümlesi kaldırılmıştır.

Menfaat iştiraki olmadığı ve yardımlaşma gayesi bulunmadığı halde sendikalara işçi ve işverenlerden başkasının girmesi ve bu dernekleri türlü maksatlara alet edebileceklerinden haklı olarak endişe edilebilir. Bu sebeple işçi sendikasına girebilmek için işçi ve işveren sendikasına üye olabilmek için de işveren sınıfında bulunmak şarttır. Bu sıfatlar zail olunca da sendikalardan çıkarılmak lâzımdır. Hükümetin teklifi bu maksadı daha iyi ve vazih bir surette temin ettiğinden Komisyonumuz bu metni esas olarak almayı muvafık görmüş ve fakat (fiilen çalışmayan kimseler) kaydının işçi olup da mazereti sebebiyle iş başında bulunmayanları sendikaya girmekten menedebileceğini düşünerek 2 nei maddeyi bu mülâhazalara uygun bir şekilde yeniden kaleme almıştır.

3 ncü madde kapsadığı hükümler itibariyle özel bir önemi haiz olduğundan fıkra fıkra tetkik edilmiştir.

A) Bendi gerek işçi sendikalarının gerek işveren sendikalarının üyeleri adına genel sözleşmeler akdini derpiş etmektedir. İşçileri Komisyonu işverenlerin genel sözleşme akdetmelerinin ve işçiyi tazyik edebilecek bir mahiyet alabileceğini düşünerek kolektif sözleşmeler akdini işçilere hasretmiş ise de gerek eşit haklara malik olma prensipine aykırı olmasından, gerek işçi sendikalarının üyeleri adına genel sözleşme aktederken karşılardaki işveren sendikasıyla temas edemeyip her patron ile ayrı müzakerelere girişmek, birbirine uymayan şartlar

ve esaslar dairesinde türlü sözleşmeler akdetmek gibi tatbikattaki mahzurları düşünülerek Hükümetin teklifi tercih ve kabul edilmiştir. İşçilerden beş kişinin müracaatı üzerine Çalışma Bakanlığının müdahalesini İş Kanunu derpiş etmiş olmakla beraber işçiyi tazyik edecek halde Bakanlığın el koyması da mahzuru önler. Kaldı ki, işverenler sendikası genel sözleşmeyi üyeleri arasında değil işçi ve işçi sendikalarıyla yapacaklarından bir taraflı tazyik de mevzu bahis olamaz.

İhtilâfta taraflardan birini teşkil edenlerin o işte rey sahibi olamayacakları tabii olduğundan İşçileri Komisyonunun B bendine ilâve ettiği (oy bildirme) keyfiyeti Komisyonumuzca mahzurlu görüldüğünden Hükümetin teklif ettiği B bendi kabul edilmiştir.

İşçileri Komisyonunun C bendi olarak aldığı Hükümetin D bendi daha şümüllü ve maksada uygun görülerek Hükümetin teklifi aynen alınmıştır.

İşçileri Komisyonunun D bendinde anlayışı kolaylaştırmak için bazı kelime değişiklikleri ile (Sigorta haklarında) cümlesi tayıydedilerek kabul edilmiştir.

Sendikaları, üyelerin ferdi sigorta haklarından doğan ihtilâflarda dâva ve husumete ehil kılmak hukuk esaslarına uymambakla beraber üyelerine hukuki yardım yapma yetkisini haiz bulunan sendika bir vekil tâyin ve masrafı vermek suretiyle bu hakkı koruyabileceğinden esas itibariyle de lüzum da görülmemiştir.

E, G, V, H bentleri aynen, ve F bendine bir (meslekî) kelimesi ilâve olunmak suretiyle İşçileri Komisyonunun metni kabul edilmiştir.

Maddenin sonuna sendikaların tüzelkişi olarak genel hükümlere göre haiz oldukları yetkileri de kullanabileceği ilâve edilmiştir.

4 ncü maddenin metin ve mâna itibariyle temin ettiği millî birliğe aykırı hareket yasağı tekrar etmemiş olmak için (millî birliğe) kelimeleri kaldırıldığı gibi (Beynelmilel siyasi maksat ve gayeler göremezler) fıkrasındaki siyasi tâbiri sosyal maksat güderler mânası çıkarmağa müsait olduğundan veya bu maksat altına gizliyerek siyasi faaliyet yapmağa yol açabileceği endişesiyle (siyasi) kelimesi kaldırılmak suretiyle İşçileri Komisyonunun 4 ncü maddesi kabul edilmiştir.

İçişleri Komisyonunun 5 nci maddesini aynen kabul eden komisyonumuz geçici kapatmalarda kapatmanın süresini tâyini zaruri görerek bu müddeti üç aydan bir seneye kadar olmak üzere sınırlamış ve hazırlık tahkikatı sırasında C. Savcılarında sendikaların faaliyetlerini men için mahkemelerden karar isteme yetkisi verilmesini muvafık görmüş ve duruşma sonuna kadar devam edecek bu men'i sırasında sendika mallarının idaresi ve menfaatlarının korunması için gerekli tedbiri tâyin ve emretmesini de yargıca bırakmayı hem amelî hem de lâzumlu görmüş olduğundan 6 nci madde bu maksatları temin edecek ilâveler yapılmak suretiyle yeniden kaleme alınmıştır.

Birlik kurulmasını sendika genel kurullarının tasvibine tâbi tutan 7 nci maddeye kurulmuş bir sendika birliğine girebilmek için Birlik Genel Kurulunun muvafakatı lâzımgereceği tabii ve zaruri olduğundan İçişleri Komisyonu-

nun 7 nci maddesinde 1 (birlik) kelimesi ilâve edilmiştir.

8, 9, 10 ve 11 ve 12 nci maddeler aynen kabul edilmiş ve geçici madde maksat ve mânaya hâlel getirmemek üzere yeniden kaleme alınmıştır.

Havalesi gereğince Çalışma Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı Bu rapor Sözcüsü

Trabzon

Kayseri

R. Karadeniz

S. A. Feyzioğlu

Kâtip

Manisa

Afyon K.

Antalya

K. Çoşkunoğlu

H. Bozca

N. Aksay

Balıkesir

Diyarbakır

Erzincan

O. N. Burcu

F. Kalfagül

A. Fırat

İsparta

Kayseri

Kırşehir

R. Güllü

R. Özsoy

S. Kurutluoğlu

Konya

Malatya

H. Karagülle

Ş. Tugay

Çalışma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Çalışma Komisyonu

Esas No. 1/125

Karar No. 3

17. II. 1947

Yüksek Başkanlığa

Çalışma Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulu kararıyla Yüksek Meclise arzedilen ve İçişleri ve Adalet Komisyonunca incelendikten sonra Komisyonumuza havale buyurulan «İşçi ve İşverenler Sendikaları ve Sendika Birlikleri» Kanun tasarısı ve gerekçesi Çalışma Bakanının huzuriyle okundu ve incelendi.

Hükümetçe Yüksek Meclisin tasvibine sunulan bu kanun tasarısının aşağıdaki prensiplere göre hazırlandığı anlaşılmıştır:

a) İşçi ve işverenler sendikalarının türlü mesleklerdeki işçilerin ve işverenlerin ayrı ayrı kendi aralarında ve hür olarak yapacakları teşekküller halinde olması ve bu teşekküllerin yine hür olarak gelişmelerine imkân verilmesi istenmiştir.

b) İşçi ve işveren sendikalarının kendilerinde işçi veya işveren vasfı bulunmayanlar tarafından meslekî gayeler dışında bir yola sü-

rüklenmeleri ihtimali kanun hükümleriyle önlenmek arzu edilmiştir.

c) Sendikaların açık veya kapalı şekilde Anayasamızın İkinci maddesine aykırı fikirler arkasında koşmayacak şekilde kurulması için hükümler düşünülmüştür.

d) Büyük veya küçük endüstriden büsbütün başka mahiyette olan ve 4355 sayılı kanunda tarif edilmiş bulunan esnafın ve onlar yanında çalışan kalfa ve çırakların durumları ve menfaatları bu kanun tasarısı ile kurulacak olan sendikalar hukukunun içine giremeyecek mahiyette olduğu için bu zümrenin tasarısı hükümleri dışında kalması uygun görülmüştür.

Bu noktalarda tasarısındaki fikirlerle mutabakat halinde bulunan Komisyonumuz tasarının tümü üzerinde konuşurken şu esaslı prensipin de gözönünde tutulması gerekli olduğu kanaatine varmıştır.

Memleketimizde yeni kurulmağa başlayan sendikaların kendi üyelerinin menfaatlerini savunması tabiidir. Şu var ki, Memleketimizde yeni başlayan sendika hareketi işçilere işverenler arasındaki menfaatlerin çarpışmasını körtükliyerek yapıcı bir devirde olan Yurdumuzda istihsalî kösteklemeğe ve insan enerjisini mücadele yoluyla israf ettirmeğe sebep olmamalıdır. Tersine gerek işçi ve gerek işveren sendikaları insan emeğinin işyerinde daha iyi ve daha insanî bir şekilde organize olması ve daha verimli hale sokulması için tedbirler düşünmeyi kendileri için bir ödev bilen Millî Kurumlar karakterini daima muhafaza eylemelidir. Daha başlangıçta sendika hareketlerinin bu yolda gelişmesini sağlamak için Komisyon şu fikirlerin tasarıda yer almasını lüzumlu görmüştür.

1) Gerek işçi ve gerek işveren sendikaları aynı iş koluna mensup olanlar arasında teşekkül eylemelidir. Takî sendikaların başında olanlar o iş kolunun zaruretlerini ve ihtiyaçlarını bilsinler ve istediklerini bu bilgiye dayandırsınlar. Türlü iş kolunun müşterek istek ve dilekleri özel sendikalar tarafından değil, ancak onların kurabilecekleri birlikler tarafından ortaya konulmalıdır.

2) İşverenler ücreti aşağıya düşürmek için birleşmemelidir. Böyle bir hal vâkı olduğu zaman iş arayanların hukukunu işçi sendikaları hakem kurullarına başvurarak müdafaa edebilmelidirler.

Komisyonumuz bu fikirlerin kanun tasarına konulmasına karar vermekle beraber işveren sendikalarının müstehlik aleyhinde bir birlik haline gelmesini önliyecek kayıtlar koymanın lüzumlu olup olmadığı meselesi üzerinde de durmuştur. Komisyonumuz işveren sendikalarının istihsal edilen eşyayı aralarında kararlaştıracakları şekilde belli bölgelere göndererek ve fiyat birliği yaparak müstehlik aleyhine bir nevi fiili tekel rejimi meydana getirmelerinin uzak bir ihtimal olduğunu ve esasen Devletçi olan rejimimizin icabı olarak endüstri kollarının önemlilerini ve münakale vasıtalarını elinde bulunduran Hükümetin daima bu hali önlemek için imkânlara malik olduğunu düşünmüş ve bu bakımdan kanun tasarısına ayrıca bir kayıt koymanın gerekli olmadığı sonucuna varmıştır.

İşverenler sendikasına Devlet İşletmelerinin

de girmesi lâzımgelip gelmiyeceğini düşünen Komisyonumuz Devlet İşletmelerinin de işveren sıfatıyla icabında sendikalara girebilmesi gerek işçi ve gerek müstehlik aleyhine olan birleşmeleri önlemesi bakımından da doğru olacağı düşüncesine varmıştır.

Tasarının maddelerinin müzakeresine geçen komisyon 1 nci maddede yukarıda söylenen prensipler dairesinde değişiklik yaparak işçi sendikalarını aynı iş kolunda veya o iş koluyla ilgili işlerde çalışanların kurabilecekleri açık olarak yazılmıştır. «İş koluyla ilgili işler» tâbirinden o endüstri için lüzumlu olan işler kasdedilmiştir.

İşçileri Komisyonunun 1 nci maddeye sendikaların meslekin ortak menfaatlerini koruyacaklarına dair kayıt koymasını komisyonumuz da yerinde görmüş ve Cemiyetler Kanununda derneklerin tasarruf ehliyetine ait madde varken bu tasarıya da aynı mahiyette bir fıkra yazılmasına lüzum olmadığına dair Adalet Komisyonunun fikrini de doğru bulmuştur.

Onun için sendikaların tasarruf edecekleri emlâke ait Hükümet tasarısının üçüncü maddesinde (H) ile gösterilen ve İşçileri Komisyonunca 1 nci maddeye eklenmiş olan fıkra kaldırılmıştır.

İkinci madde pek az değişiklikle Hükümet tasarısında olduğu gibi kabul edilmiştir. İşçi ve işveren sendikalarına aynı iş kolunda çalışanların girebilecekleri kabul edilmiş olduğundan türlü işlerde çalışan Türk işçilerinin hangi sendikaya girebilecekleri bir tereddüt konusu olabilir. Bunu ortadan kaldırmak üzere zaman zaman ayrı iş kollarında çalışan işçilerin bu kollardan bir veya birkaçının sendikasına girebileceklerinin açık olarak yazılması uygun görülmüş ve onun için yeni bir hükmü ihtiva eden üçüncü madde tasarıya ilâve edilmiştir. Bu maddede sendika kurma hürriyetinin geniş olduğu ve aynı iş kolunda çalışanların ayrı ayrı sendika kurabilecekleri de belirtilmiştir.

Hükümet tasarısının ve diğer komisyonların tekliflerinin dördüncü maddesine tekabül eden Komisyonumuzun teklifindeki beşinci maddede yapılan önemli fark sadece yeniden (C) fıkrayı ilâve olunmasından ibarettir. Bu fıkradaki hükme göre işverenler veya sendikaları yeniden iş arayanlara karşı ücreti rayiçten aşağıda düşürmek için birleştikleri hallerde işçi sendika-

ları iş ihtilâflarını tetkika yetkili hakem kurullarına başvurabileceklerdir. Bu hükmün işverenler sendikalarının işçi ücretlerini aşağı düşürmek için birleşmeleri ihtimaline karşı yukarıda arzedilen sebeplere mebni işçi sendikalarına verilmesini lüzum gördüğümüz bir yetkiyi ifade etmektedir. Aynı maddede sendikaların teşebbüs ve yardım edecekleri kooperatif şekilleri arasına yapı koopertifleri de ilâve olunmuştur.

Sendika veya sendika birliklerinin Bakanlar Kurulu kararıyla her türlü Milletlerarası teşekküllere iştirak edebileceklerine dair bir kayıt konulmak suretiyle Hükümet teklifinin dördüncü maddesi beşinci madde olarak olduğu gibi kabul edilmiştir.

Hükümet teklifinde (6) nci madde olan ve Komisyonumuzun tasarısında (7) nci madde olarak yazılan hüküm, Adalet Komisyonunun hazırladığı metnin hemen hemen aynıdır. Ancak sendikalara işçi ve işveren vasfını haiz olmıyan kimselerin giremeyeceklerine dair olan

hüküm ikinci maddenin ikinci fıkrası olduğu için metnin bu suretle yazılması münasip görülmüştür.

Sendikaların birlikler kurmakta yetkili olmaları doğru ise de buna dair verecekleri kararda birliğe girmek isteyen sendika üyelerinin üçte ikisinin muvafakatının alınması icabedeceği kabul edilmiştir.

Diğer maddeler de Adalet Komisyonunun teklif ettiği şekilde kabul olunmuştur. Tasarının bu değişmelerle Yüksek Meclisin tasvibine sunulmasını saygılarımızla rica ederiz.

Çalışma Komis-

Çalışma Komisyonu Başkanı	Sözcü	Bu Kâtip
Zonguldak	Denizli	Denizli
<i>E. Erişirgil</i>	<i>H. Oral</i>	<i>H. Oral</i>
Afyon K.	Burdur	Bursa
<i>A. Veziroğlu</i>	<i>Dr. M. Ş. Korkut</i>	<i>C. Öz</i>
Çoruh	İstanbul	İzmir
<i>A. Çoruh</i>	<i>F. N. Çamlıbel</i>	<i>S. Odyak</i>
Manisa	Seyhan	Zonguldak
<i>Dr. M. N. Otaman</i>	<i>A. R. Yüregir</i>	<i>S. Koçer</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — İşçilerin ve işverenlerin yardımlaşmak ve ortak menfaatlerini temsil etmek amacıyla kendi aralarında kuracakları sendikalar bu kanun hükümlerine tâbidir.

Bu kanunda sarahat bulunmayan hallerde Medenî Kanunla Dernekler Kanununun hükümleri uygulanır.

MADDE 2. — İşçi ve işveren İş Kanununun 1 nci maddesinde vasıfları tâyin edilen kimselerdir.

İşçi sıfatı ile fiilen çalışmayan kimseler işçi sendikalarına, işveren sıfatında bulunmayanlar işveren sendikalarına üye olamazlar. Bu sıfatlarının sonradan devamlı surette kaybolması halinde sendika üyeliğinden çıkarılırlar.

Bu kanun esnaf ve esnaf yanında çalışanlar hakkında uygulanmaz.

MADDE 3. — İşçi ve işveren sendikaları tüzelkişi olarak genel hükümlere göre haiz oldukları yetkilerden başka aşağıda yazılı teşebbüs ve faaliyetlerde bulunabilirler :

a) Üyeleri adına genel sözleşmeler akdetmek,

b) İşçi ve işverenler arasındaki iş ihtilâflarında yetkili hakem kurullarına ve sair mercilere ihtilâfın konusu ve hal şekli hakkında mütalâa bildirmek,

c) Üyelerinin bilgilerini artıracak ve kültürlerini genişletecek kurslar ve konferanslar tertiplemek,

d) Hastalık, işsizlik, sakatlık ve ölüm halleri için yardımlaşma sandıkları kurmak, üyeleri menfaatine sigorta sözleşmeleri akdetmek,

e) İstihsal, istihlâk ve kredi kooperatifleri

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — İşçilerin ve işverenlerin yardımlaşmak ve ortak menfaatlerini temsil etmek ve korumak amacıyla kendi aralarında kuracakları sendikalar bu kanun hükümlerine tâbidir.

Bu kanunda sarahat bulunmayan hallerde Medenî Kanunla, Cemiyetler Kanununun hükümleri uygulanır.

Sendikalar ikametgâhlarıyla gayeleri için zaruri olan gayrimenkulleri edinmeğe yetkilidirler.

MADDE 2. — İşçi ve işveren İş Kanununun 1 nci maddesinde vasıfları tâyin edilen kimselerdir. (Kara, Deniz, Hava nakliye işçileri dâhil).

İşçilik ve işverenlik sıfatı tamamen zail olanlar sendika üyeliğinden çıkarılırlar.

Bu kanun esnaf ve esnaf yanında çalışanlar hakkında uygulanmaz.

MADDE 3. — İşçi ve işveren sendikaları tüzelkişi olarak genel hükümlere göre haiz oldukları yetkilerden başka aşağıda yazılı teşebbüs ve faaliyetlerde bulunabilirler :

a) İşçi sendikaları üyeleri adına kollektif sözleşmeler akdetmek;

b) İşçi ve işverenler arasındaki iş ihtilâflarında yetkili hakem kurullarına vesair mercilere ihtilâfın konusu ve hal şekli hakkında istekte bulunmak ve oy ve mütalâa bildirmek;

c) Özel kanunlarına göre Devletçe kurulan sosyal işçi sigortaları dışındaki hastalık, işsizlik, sakatlık, ölüm, tahsil ve cihaz gibi ihtimaller için yardımlaşma sandıkları kurmak;

d) Hizmet akdini ilgilendiren hususlarda hakkını arayan üyelerine ve hak sahibi arda-larına hukuki yardımda bulunmak ve kollektif

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

*İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri
hakkında Kanun tasarısı*

MADDE 1. — İşçilerin ve işverenlerin kendi aralarında yardımlaşmak ve ortak menfaatlarını temsil etmek ve korumak amacıyla kuracakları sendikalar bu kanun hükümlerine tâbidir.

(Bu Kanunda sarahat olmıyan hallerde Cemiyetler Kanunu ile Medenî Kanun hükümleri tatbik olunur.)

MADDE 2. — İstigal nevileri ne olursa olsun sendikalara girebilecek işçi ve işveren, İş Kanununun 1 nci maddesinde vasıfları tâyin edilen kimselerdir.

Bu vasıfları haiz olmıyanlar sendikalara girmeyecekleri gibi bu sıfatları zail olanlar da sendika üyeliklerinden çıkarılırlar:

Bu Kanun esnaf ve esnaf yanında çalışanlar hakkında uygulanmaz.

MADDE 3. — İşçi ve işveren sendikaları aşağıda yazılı teşebbüs ve faaliyetlerde bulunabilirler :

A) Üyeleri adına genel sözleşmeler akdetmek;

B) İşçi ve işverenler arasındaki iş ihtilâflarında yetkili hakem kurullarına vesair mercilere ihtilâfın konusu ve hal şekli hakkında mütalâa bildirmek;

C) Hastalık, işsizlik, sakatlık ve ölüm halleri için yardımlaşma sandıkları kurmak, üyeleri menfaatına sigorta sözleşmeleri akdetmek;

D) Hizmet akdini ilgilendiren hususlarda hakkını arıyan üyelerine, mirasçılara hukuki yardımda bulunmak ve genel sözleşmeden ve meslekin müşterek menfaatlarından doğan ihtilâflarda üyelerini veya mirasçılarını temsilen

ÇALIŞMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

*İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri
hakkında Kanun tasarısı*

MADDE 1. — Aynı iş kolunda veya bu iş kolu ile ilgili işlerde çalışanların yardımlaşmaları ve ortak menfaatlerini korumaları ve temsil etmeleri amaçlarıyla kendi aralarında kurabilecekleri dernekler işçi sendikalarıdır;

Bir iş kolunda işverenlerin aynı maksatlarla kendi aralarında kurabilecekleri dernekler de işveren sendikalarıdır.

Sendikalar bu Kanun hükümlerine tâbidir.

Bu Kanun'da sarahat olmıyan yerlerde Cemiyetler Kanunu ile Medenî Kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 2. — İşçi ve işveren İş Kanunu'nun 1 nci maddesinde vasıfları tâyin edilen kimselerdir.

İşçi sıfatıyla çalışmıyan kimseler işçi sendikalarına ve işveren sıfatında bulunmıyanlar işveren sendikalarına üye olamazlar.

Bu sıfatlarını devamlı surette kaybedenler sendikadan çıkarılırlar.

Bu Kanun esnaf ve esnaf yanında çalışanlar hakkında uygulanmaz.

MADDE 3. — Türlü işlerde çalışan işçiler bu işlere ait sendikalardan birine veya birkaçına üye olabilirler.

Aynı iş kolunda birden ziyade sendikalar kurulabilir.

MADDE 4. — İşçi ve işveren sendikaları tüzel kişi olarak genel hükümlere göre haiz oldukları yetkilerden başka aşağıda yazılı teşebbüs ve faaliyetlerde bulunabilirler.

A) Üyeleri adına genel sözleşmeler akdetmek;

B) İşçi ve işverenler arasındaki iş ihtilâflarında yetkili hakem kurullarına vesair mercilere ihtilâfın konusu hakkında mütalâa bildirmek ve hal şekli hakkında istekte bulunmak;

C) İşverenler veya sendikaları, iş arayanlara karşı ücreti rayıçten aşağı düşürme teşebbüsüyle birleştikleri hallerde toplulukla iş ihtilâfını tetkika yetkili merci ve hakem kurullarına başvurmak. (Bu gibi hallerde toplulukla iş ihtilâfı hakkındaki hükümler uygulanır).

Hü.

İçiş. K.

kurmaya yardım etmek,

f) Ticarî gayelerle olmamak şartıyla sağlık ve spor tesisleri kurmak ve işletmek (Sağlık tesislerinin kuruluşunda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının muvafakatı alınır.)

g) Hizmet akdini ilgilendiren hususlarda hakkını arayan üyelerine hukukî yardımda bulunmak,

h) İkametgâhlarıyla idareleri için zarurî olan gayrimenkulleri edinmek;

i) İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu, İş ve İşçi Bulma Kurumu Kanunu ve Çalışma Bakanlığının Kuruluşu hakkındaki kanun hükümlerine göre toplanan kurullara temsilci göndermek,

sözleşmeden ve mesleğin müşterek menfaatlerinden doğan hususlarda ve sigorta haklarında üyelerini ve ardalarını temsilen dâva ve husumete ehil olmak;

f) Üyelerinin bilgilerini artıracak ve kültürlerini genişletecek kurslar ve konferanslar tertiplemek;

g) Ticarî gayelerle olmamak şartıyla sağlık ve spor tesisleri kurmak ve işletmek (Sağlık tesislerinin kuruluşunda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının muvafakatı alınır.);

h) İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu, İş ve İşçi Bulma Kurumu Kanunu ve Çalışma Bakanlığının Kuruluşu hakkındaki Kanun hükümlerine göre toplanan kurullara temsilci göndermek.

MADDE 4. — İşçi ve işveren sendikaları, sendika olarak, siyasetle, siyasi propaganda ve yayın faaliyetleriyle iştigal edemezler ve herhangi bir siyasi teşekkülün faaliyetlerine vasıta olamazlar.

Sendikalar mallî teşekküllerdir. Milliyetçiliğe ve millî menfaatlere aykırı hareket edemezler. Beynelmilel maksat ve gayeler güdemezler.

MADDE 5. — İşçi ve işveren sendikaları gelirlerini bu kanunda ve kendi tüzüklerinde yazılı gayeler dışında bir maksat için kullanamazlar. Derneklerin tüzüklerine bu esasa aykırı hükümler konulamaz.

MADDE 6. — 1 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı şartlara, yahut 4 ncü veya 5 nci maddelerdeki hükümlere aykırı hareket olunması veya Sendika Yönetim Kurulu üleriyle sendika idaresinde ödevli olanların İş Kanununa göre suç sayılan grev veya lokavt fiillerine teşvikte bulunmaları veya bu fiillere teşebbüs edilmesi hallerinde bu hareketlerin istil-

MADDE 4. — İşçi ve işveren sendikaları, sendika olarak, siyasetle, siyasi propaganda ve siyasi yayın faaliyetleriyle iştigal edemezler ve herhangi bir siyasi teşekkülün maksat ve faaliyetlerine vasıta olamazlar.

Sendikalar millî teşekküllerdir. Milliyetçilik prensipine ve millî birliğe aykırı hareket edemezler. Beynelmilel siyasi maksat ve gayeler güdemezler.

MADDE 5. — İşçi ve işveren sendikaları gelirlerini bu kanunda ve kendi tüzüklerinde yazılı gayeler dışında bir maksat için kullanamazlar. Derneklerin tüzüklerine bu esasa aykırı hükümler konulamaz.

MADDE 6. — 1 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı şartlara, yahut 4 ncü veya 5 nci maddelerdeki hükümlere aykırı hareket olunması veya Sendika Yönetim Kurulu üleriyle Sendika İdaresinde ödevli olanların İş Kanununa göre suç sayılan grev veya lokavt fiillerine teşvikte bulunmaları veya bu fiillere teşebbüs edilmesi hallerinde bu hareketlerin istilzam et-

Ad. K.

Ça. K.

dâva ve husumete ehil olmak;

E) İstihsal, istihlâk ve kredi kooperatifleri kurmak için teşebbüste bulunmak ve yardım etmek;

F) Üyelerinin meslekî bilgilerini artıracak ve kültürlerini genişletecek kurslar ve konferanslar tertiplemek;

G) Ticari gayelerle olmamak şartıyla sağlık ve spor tesisleri kurmak ve işletmek, (Sağlık tesislerinin kuruluşunda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının muvafakatı alınır.)

H) İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu, İş ve İşçi Bulma Kurumu Kanunu ve Çalışma Bakanlığının kuruluşu hakkındaki Kanun hükümlerine göre toplanan Kurullara temsilci göndermek;

Bunlardan başka sendikalar tüzelkişi olarak genel hükümlerin verdiği yetkileri de kullanırlar.

MADDE 4. — İşçi ve işveren sendikaları, sendika olarak siyasetle, siyasi propaganda ve siyasi yayın faaliyetleriyle iştigal edemezler ve herhangi bir siyasi teşekkülün maksat ve faaliyetlerine vasıta olamazlar.

Sendikalar millî teşekküllerdir. Milliyetçilik prensipine aykırı hareket edemezler. Beynelmül maksat ve gayeler güdemezler.

MADDE 5. — İçişleri Komisyonunun 5 nci maddesi aynen,

MADDE 6. — 1 nci maddenin 1 nci fıkrasında yazılı şartlara yahut 4 ncü ve 5 nci maddelerdeki hükümlere aykırı hareket olunması veya sendika yönetim kurulu üyeleriyle sendika idaresinde ödevli olanların İş Kanununa göre suç sayılan grev, lokavt fiillerine teşvikte bulunmaları veya bu fiillere teşebbüs edilmesi hallerinde bu hareketlerin istilzam ettiği ceza

D) Hastalık, işsizlik, sakatlık ve ölüm halleri için yardımlaşma sandıkları kurmak ve üyelerin yararına sigorta sözleşmeleri akdetmek;

E) İş akdini ilgilendiren hususlarda hakkını arıyan üyelerine ve mirasalarına hukuki yardımda bulunmak ve genel sözleşmeden ve mesleğin müşterek menfaatlarından doğan ihtilâflarda üyelerini temsile ve dâvaya ve husumete ehil olmak.

F) İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu ile İş ve İşçi Bulma Kurumu Kanunu ve Çalışma Bakanlığının kuruluşu hakkındaki Kanun hükümlerine göre toplanan kurullara temsilci göndermek;

G) Üyelerin meslekî bilgilerini artıracak ve kültürlerini genişletecek kurslar ve konferanslar tertip etmek, ve boş zamanlarını iyi geçirmek için imkânlar sağlamak;

H) İstihsal, istihlâk, kredi ve yapı kooperatifleri kurmak için teşebbüste bulunmak ve yardım etmek,

I) Ticari gayelerle olmamak şartıyla sağlık ve spor tesisleri kurmak ve işletmek;

MADDE 5. — İşçi ve işveren sendikaları, sendika olarak, siyasetle, siyasi propaganda ve siyasi yayın faaliyetleriyle iştigal edemezler ve herhangi bir siyasi teşekkülün faaliyetlerine vasıta olamazlar. Sendikalar millî teşekküllerdir. Milliyetçiliğe ve millî menfaatlara aykırı hareket edemezler. Bakanlar Kurulu kararıyla her türlü milletlerarası teşekküllere iştirak edebilirler.

MADDE 6. — İşçi ve işveren sendikaları gelirlerini bu kanunda ve kendi tüzüklerinde yazılı gayeler dışında bir maksat için kullanamazlar.

Sendika tüzüklerine bu esasa aykırı hükümler konulamaz.

MADDE 7. — İkinci maddenin ikinci fıkrasında yazılı şartlara yahut beşinci ve altıncı maddelerdeki hükümlere aykırı hareket olunması veya sendika Yönetim Kurulu üyeleriyle sendika idaresinde ödevli olanların İş Kanununa göre suç sayılan grev, lokavt fiillerine teşvikte bulunmaları veya bu fiillere teşebbüs edilmesi hallerinde bu hareketlerin istilzam ettiği

Hü.

zam ettiği ceza hükümleri mahfuz kalmak şartıyla sendika mahkeme kararıyla kapatılır.

Mahkeme veya yargıç soruşturma ve yargılamanın her safhasında hükümden önce dahi bu gibi sendikaların faaliyetini menedebilir.

Haklarında kapatılma hükmü verilen sendikaların yönetim kurulu üyeleriyle bu fiillere teşebbüs ve iştirak edenler bir sene müddetle başka bir sendikaya üye olamazlar.

MADDE 7. — Sendikaların aralarında kurabilecekleri birlikler de bu kanun hükümlerine tâbidir. Bu gibi birliklerin kurulabilmesi ancak birliğe katılmak isteyen sendikaların genel kurulları tarafından oyolda karar verilmesine bağlıdır.

MADDE 8. — Sendikaların kurulması ihtiyaridir. Hiçbir kimse bir sendikaya üye olmaya veya olmamaya, üyelikten çekilme veya çekilmeye zorlanamaz. İş sözleşmelerine veya işyerlerinin iç yönetmeliklerine bu hükme aykırı şartlar konulamaz.

Sendikadan çekilen üyelerin sendikaya bağlı yardımlaşma sandık ve tesisleriyle ilgilerini devam ettirip ettirmemeleri kendi arzularına bağlıdır.

MADDE 10. — 16 yaşını bitirmiş küçük işçiler veli veya vasilerinin rızası ile işçi sendikalarının yardımlaşma tesislerine üye olabilirler.

İçiş. K.

tiği ceza hükümleri mahfuz kalmak şartıyla sendika mahkeme kararıyla geçici veya devamlı olarak kapatılabilir.

Mahkeme veya yargıç soruşturma ve yargılamanın her safhasında hükümden önce dahi bu gibi sendikaların faaliyetini menedebilir.

Haklarında kapatılma hükmü verilen sendikaların Yönetim Kurulu Üyeleriyle bu fiillere teşebbüs ve iştirak edenler bir sene müddetle başka bir sendikaya üye olamazlar.

Faaliyetten men'ine veya geçici surette kapatılmasına hükmolunan sendikaların mallarını idare ve menfaatlarını korumak üzere Medenî Kanununun 377 nci maddesinin 4 No. 1 fıkrasında yazılı kayyum sıfatını haiz olmak üzere mahkemece üç kişilik bir kurul tâyin olunur. Hükmolunan müddetin sonunda yeniden seçilecek olan idare kurulu sendika vazifelerini bu kayyum kurulundan devir alır.

MADDE 7. — Sendikaların aralarında kurabilecekleri birlikler de bu kanun hükümlerine tâbidir. Bu gibi birliklerin kurulabilmesi ancak birliğe katılmak isteyen sendikaların Genel Kurulları tarafından o yolda karar verilmesine bağlıdır.

MADDE 8. — Sendikaların kurulması ihtiyaridir. Hiçbir kimse bir sendikaya üye olmaya veya olmamaya, üyelikten çekilmeye veya çekilmemeye zorlanamaz. İş sözleşmelerine veya işyerlerinin iç yönetmeliklerine bu hükme aykırı şartlar konulamaz.

Sendikadan çekilen üyelerin sendikaya bağlı yardımlaşma sandık ve tesisleriyle ilgilerini devam ettirip ettirmemeleri kendi arzularına bağlıdır.

MADDE 10. — 18 yaşını bitirmemiş küçük işçiler veli veya vasilerinin rızasıyla işçi sendikalarının yardımlaşma tesislerine girerek faydalanırlar.

Ad. K.

hükümleri mahfuz kalmak şartıyla sendika mahkeme kararıyla üç aydan bir seneye kadar geçici veya devamlı olarak kapatılır.

Mahkeme veya yargıç soruşturma ve yargılamanın her safhasında hükümden önce dahi bu gibi sendikaların faaliyetini menedebilirler. Cumhuriyet savcıları da mahkemeden men'i isteyebilirler.

Mahkeme veya yargıç faaliyetten menettikleri sendikaların mallarını idare ve menfaatleri koruyacak tedbirleri de birlikte tâyin eder.

Faaliyetten men kararı esas hakkında verilecek hükümle kendiliğinden kalkar. Haklarında kapatılma hükmü verilen sendikaların Yönetim Kurulu Üyeleriyle bu fiillere teşebbüs ve iştirak edenler bir sene müddetle başka bir sendikaya üye olamazlar.

Geçici surette kapatılmasına hükmolunan sendikaların mallarını idare etmek ve menfaatlerini korumak üzere Medeni Kanununun 377 ne maddesinin 4 sayılı fıkrasında yazılı kayyum sıfatını haiz olmak üzere mahkemece üç kişilik bir kurul tâyin olunur. Hükmolunan müddetin sonunda yeniden seçilecek olan idare kurulu sendika vazifelerini bu kayyum kurulundan devir alır.

MADDE 7. — Sendikaların aralarında kurabilecekleri birlikler de bu kanun hükümlerine tâbidir. Bu gibi birliklerin kurulabilmesi birliğe katılmak isteyen sendikaları ve birliğin genel kurulları tarafından o yolda karar verilmesine bağlıdır.

MADDE 8. — (İşçileri Komisyonunun 8 ne maddesi aynen).

MADDE 10. — (İşçileri Komisyonunun 10 ne maddesi aynen).

Ça. K.

ceza hükümleri mahfuz kalmak şartıyla sendika mahkeme kararıyla üç aydan bir seneye kadar geçici veya devamlı olarak kapatılır.

Mahkeme veya yargıç soruşturma ve yargılamanın her safhasında hükümden önce dahi bu gibi sendikaların faaliyetlerini menedebilir; Cumhuriyet Savcıları da mahkemeden ve yargıçtan bunu isteyebilirler.

Mahkeme veya yargıç faaliyetten menettikleri sendikaların mallarını idare ve menfaatlerini koruyacak tedbirleri de birlikte tâyin eder. Faaliyetten men kararı esas hakkında verilecek hükümle kendiliğinden kalkar.

Haklarında kapatılma hükmü verilen sendikaların yönetim kurulu üyeleriyle bu fiillere teşebbüs ve iştirak edenler bir sene müddetle başka bir sendikaya üye olamazlar.

Geçici surette kapatılmasına hükmolunan sendikaların mallarını idare etmek ve menfaatlerini korumak üzere Medeni Kanununun 377 ne maddesinin 4 numaralı fıkrasında yazılı kayyum sıfatını haiz olmak üzere mahkemece bir veya üç kişi tâyin edilir.

Hükmolunan sürenin sonunda yeniden seçilecek olan İdare Kurulu sendika vazifelerini bu kayyumlardan devir alır.

MADDE 8. — Sendikaların aralarında kuracakları birlikler de bu kanun hükümlerine tâbidir. Bu gibi birliklerin kurulabilmesi ancak birliğe katılmak isteyen sendikaların mevcut üyelerinin üçte ikisinin muvafakatına bağlıdır.

MADDE 9. — Sendikaların kurulması ihtiyaridir. Hiç bir kimse, herhangi bir sendikaya üye olmaya veya olmamaya veyahut üyelikten çekilmeye veya çekilmemeye zorlanamaz. İş sözleşmelerine veya işyerlerinin iç yönetmeliklerine bu hükme aykırı şartlar konulamaz.

Sendikadan çekilen üyelerin sendikaya ait yardımlaşma sandık ve tesisleriyle ilgilerini devam ettirip ettirmemeleri kendi arzularına bağlıdır.

MADDE 10. — 18 yaşını bitirmemiş küçük işçiler veli veya vasilerinin rızasıyla işçi sendikalarının yardımlaşma tesislerine üye olabilirler.

Hü.

MADDE 9. — Dernekler Kanununun 4 ncü maddesi gereğince verilecek tüzük ve bildirimler sendikann kurulduğu yerin idare üstü tarafından Çalışma Bakanlığına bildirilir.

Sendikalar Çalışma Bakanlığının denetimine tâbidirler.

Dernekler Kanununun 28, 29, 31 ve 32 nci maddeleri hükümleri mahfuzdur.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yayınlandığı tarihe kadar, dernek, sendika veya birlik gibi adlar altında kurulmuş olan işçi ve işveren teşekküllerinin faaliyetlerine devam edebilmeleri için tüzüklerini üç ay içinde bu kanunun hükümlerine intibak ettirmeleri ve bunu faaliyette buldukları yerin idare üstüne bildirmeleri şarttır.

MADDE 11. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>R. Peker</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>M. Ökmen</i>
Devlet Bakanı <i>M. A. Renda</i>	Adalet Bakanı <i>Ş. Devrin</i>
Millî Savunma Bakanı <i>C. C. Toydemir</i>	İçişleri Bakanı <i>Ş. Sökmensüer</i>
Dışişleri Bakanı <i>H. Saka</i>	Maliye Bakanı <i>H. N. Keşmir</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>Reşat Ş. Siner</i>	Bayındırlık Bakanı <i>C. K. İncedayı</i>
Ekonomi Bakanı <i>T. B. Balta</i>	Sağlık ve Sosyal Y. Bakanı <i>Dr. B. Uz</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı <i>T. Coşkan</i>	Tarım Bakanı <i>F. Kurdoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Ş. Koçak</i>	Ticaret Bakanı <i>A. İnan</i>
Çalışma Bakanı <i>Dr. S. İrmak</i>	

İçiş. K.

MADDE 9. — Cemiyetler Kanununun 4 ncü maddesi gereğince verilecek Tüzük ve bildirimler sendikann kurulduğu ilin valisi tarafından Çalışma Bakanlığına bildirilir.

Cemiyetler Kanununun 28, 29, 31 ve 32 nci maddeleri hükümleri mahfuz kalmak şartıyla Sendikalar Çalışma Bakanlığının denetimine tâbidirler.

GEÇİCİ MADDE — Bu Kanunun yayınlandığı tarihe kadar, dernek, sendika veya birlik gibi adlar altında kurulmuş olan işçi ve işveren teşekküllerinin faaliyetlerine devam edebilmeleri için tüzüklerini üç ay içinde bu kanunun hükümlerine intibak ettirmeleri ve bunu faaliyette buldukları yerin kaymakam veya valisine bildirmeleri şarttır.

MADDE 11. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ad. K.

MADDE 9. — (İçişleri Komisyonunun 9 nci maddesi aynen).

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yayımlandığı tarihe kaadr 1 nci maddede yazılı amaçları gütme üzere türlü adlar altında kurulmuş olan İşçi ve İşveren Derneklerinin faaliyetlerine devam edebilmeleri için Tüzüklerini üç ay içinde bu kanun hükümlerine intibak ettirmeleri ve bunu faaliyette buldukları yerin kaymakam veya valisine bildirmeleri şarttır.

MADDE 11. — (İçişleri Komisyonunun 11 nci maddesi aynen).

MADDE 12. — (İçişleri Komisyonunun 12 nci maddesi aynen).

Ça. K.

MADDE 11. — Cemiyetler Kanununun 4 nci maddesi gereğince verilecek tüzük ve bildirim bir örneği sendikann kurulduğu ilin valisi tarafından Çalışma Bakanlığına gönderilir.

Cemiyetler Kanununun 28, 29, 31 ve 32 nci maddeleri hükümleri mahfuz kalmak şartıyla sendikalar Çalışma Bakanlığının denetimine tâbidirler.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yayımlandığı tarihe kadar 1 nci maddede yazılı amaçları gütme üzere türlü adlar altında kurulmuş olan işçi ve işveren derneklerinin faaliyetlerine devam edebilmeleri için tüzüklerini üç ay içinde bu kanun hükümlerine intibak ettirmeleri ve bunu faaliyette buldukları yerin Kaymakam veya valisine bildirmeleri şarttır.

MADDE 12 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.